

Handläggare
Flor Luna
Telefon: 50824267**Till**
Skärholmens stadsdelsnämnd

Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm - Lägesrapport av hållbarhetskommisionens arbete

– svar på remiss

Förvaltningens förslag till beslut

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutar att godkänna förvaltningens svar på remissen.

Susanne Leinsköld
StadsdelsdirektörSara Heppling Trygg
Avdelningschef

Sammanfattning

Hållbarhetskommisionen inrättades 2015 med huvuduppgiften att analysera skillnader i livsvillkor för stockholmare och lämna förslag till åtgärder för ett mer jämlikt och socialt hållbart Stockholm. Detta ärende innehåller synpunkter angående tre av de fyra sista delrapporterna som hållbarhetskommisionen har tagit fram. Nämligen ”Dold potential. Hinder och möjligheter för unga stockholmars etablering på arbetsmarknaden”, ”Medborgare med mandat. Dialog och delaktighet i Stockholms stad” och ”Staden där vi möts. Arkitektur och kultur i det offentliga rummet”.

Förvaltningens synpunkter fokuseras i stora drag på att peka på vikten av samordning med det lokala utvecklingsarbetet och behovet av vägledning för att underlätta tolkningen och anpassning av de olika rekommendationerna och åtgärderna till Skärholmens unika förutsättningar. Förvaltningen lyfter också behovet av implementering av framgångsrika arbetssätt i den ordinarie verksamheten med syfte att garantera hållbara processer. Många av hållbarhetskommisionens rekommendationer och åtgärder genomförs redan genom det lokala utvecklingsarbetet och andra projekt.

Bakgrund

Kommunfullmäktige fattade i budget för 2015 beslut om att inrätta en kommission för ett socialt hållbart Stockholm. Kommissionens huvuduppdrag är att analysera skillnader i livsvillkor för stockholmare samt lämna förslag på åtgärder för ett mer jämlikt och socialt hållbart Stockholm.

Rapporten Skillnadernas Stockholm anmälades i september 2015 och remitterades till samtliga nämnder och bolagsstyrelser. I juni 2016 beslutade kommunfullmäktige om en strategi för genomförande av hållbarhetskommisionens åtgärder.

Efter framtagandet av Skillnadernas Stockholm har hållbarhetskommisionens arbete utvecklats genom fördjupningsrapporter som innehåller förslag till åtgärder. Samtliga nämner och fackförvaltningar ombads redovisa förutsättningarna för att genomföra föreslagna åtgärder i anvisningarna för underlag till budget 2017.

Stadsledningskontoret föreslår att fördjupningarna och tillhörande förslag till åtgärder som beskrivs i detta ärende prövas i upprättande av förslag till budget för 2018.

Ärendet

Detta ärende innehåller synpunkter angående tre av de fyra sista delrapporterna som hållbarhetskommisionen har tagit fram. De rapporterna sammanfattas kort i följande rader.

Dold potential. Hinder och möjligheter för unga stockholmares etablering på arbetsmarknaden.

I rapporten konstateras att tre grupper av unga i Stockholm har svårigheter att komma ut i arbete: unga som saknar fullständiga gymnasiebetyg, unga med utländsk bakgrund och unga med funktionsnedsättning. I rapporten visas också geografiska skillnader i ungas etablering på arbetsmarknaden med upp till 20 procentenheter mellan olika delar av staden.

Bland de rekommendationer och åtgärder som föreslås i rapporten framgår behovet av en stärkt koppling mellan skola och arbets- och samhällsliv genom ökade kontakter mellan elever, arbetsmarknad och arbetsliv samt ökad samhällsinformation till unga nyanlända på stadens boenden och i skolan. En annan rekommendation är arbetsmarknadsutbildningar som en effektiv insats för unga med svaga förutsättningar på arbetsmarknaden och att de insatserna är riktade till de specifika grupper som står långt från

arbetsmarknaden. Ett sammanhållet utbildningsalternativ för nyanlända där gymnasie- och vuxenutbildningen kombineras och en handlingsplan inom SFI för unga nyanlända är andra rekommendationer.

I rapporten föreslås också att stadens verksamheter används för att främja ett inkluderande arbetsliv genom exempelvis att rikta sociala klausuler i upphandlingar till prioriterade grupper, utveckla arbetet med arbetsdifferentiering och främja kompetensbaserad rekrytering i stadens verksamheter. Slutligen pekas i rapporten på behovet av att effektivisera samverkan gällande unga utrikesfödda och unga med funktionsnedsättning genom förslag på åtgärder. Till exempel:

- Utveckla samarbetskulturen mellan arbetsmarknads-, social- och stadsdelsnämnderna.
- Tillgängliggöra stadens arbetsmarknadsinsatser för ensamkommande unga på stadens boende eller inkludera asylsökande ungdomar mellan 16 och 19 år i stadens kommunala aktivitetsansvar (KAA).
- Tillsammans med näringslivet utreda behovet av stöd till arbetsgivare för rekrytering av särskilda målgrupper.

Medborgare med mandat. Dialog och delaktighet i Stockholms stad.

I rapporten fokuseras på stadens processer för delaktighet och inflytande. Stora skillnader i politiskt deltagande konstateras mellan grupper med olika socioekonomisk bakgrund där svagare grupper är mindre aktiva i valdeltagande och civilsamhällets organisationer. Redan i rapporten "Skillnadernas Stockholm" (2015) visar hållbarhetskommisionen att gapet i valdeltagande mellan olika valdistrikt i Stockholm i vissa fall överstiger 50 procentenheter. I rapporten "Medborgare med mandat" lyfts att deltagandeprocesser mellan val kan bidra till att stärka grupper vars röster inte brukar komma till tals på andra sätt. Här pekas också på att anställda tjänstepersoner inom kommunerna i allt mindre utsträckning lever i socioekonomiskt svaga stadsdelar. Detta innebär att staden behöver bli bättre på att lyfta fram lokala perspektiv och intressen och arbeta med representation inom organisationen.

I rapporten "Medborgare med mandat" fokuseras på tre övergripande rekommendationer. Nämligen vikten av att utveckla förutsättningar för medskapande i stadens beslutsprocesser, behovet av att säkerställa jämlika deltagandeprocesser samt behovet av att samordna och sprida resultat av genomförda medborgardialoger inom Stockholm stad. Avseende medskapandeprocesser lyfts i

rapporten forskningens slutsatser om att medborgarbudget utgör en form av medskapande med potential att fördjupa demokratin, bland annat genom att åstadkomma jämlikare maktindelning. Sådana processer bör främst fokuseras till frågor med tydlig koppling till politiska beslut och ge möjlighet till faktiskt inflytande. Behovet av att utveckla stadens vägledning gällande medskapande dialoger påpekas också.

Angående rekommendationen om att säkerställa jämlika deltagandeprocesser lyfts i rapporten problemet med de vanliga dialogformer som genom öppna inbjudningar främjar resursstarka medborgare som har tillgång till information, kunskap och intresse för en fråga. Behovet av att komplettera sådana former med riktade rekryteringar där målgruppsanalyser bidrar till att invånare vars röster vanligtvis inte kommer fram genom andra former för delaktighet kan identifieras och uppmärksammas. I det avseendet påpekas att en stärkt närvaro av samhällsvägledande och uppsökande funktioner i socioekonomiskt svaga områden är ett sätt att stimulera, tillvarata och stärka mindre resursstarka invånares egna initiativ och förmågor att delta i lösandet av kollektiva problem.

Staden där vi möts. Arkitektur och kultur i det offentliga rummet.

I rapporten fokuseras på arkitekturens och kulturens potential att bidra till mer attraktiva och trygga offentliga stadsrum samt ett vitalt stadsliv och ett rikt lokalt kulturutbud, särskilt i socioekonomiskt svagare områden eftersom en del av befolkningen har begränsade möjligheter att resa och bekosta kulturaktiviteter samtidigt som de tillbringar mer av sin fritid lokalt.

I rapporten lyfts tre övergripande rekommendationer. I den första fokuseras på behovet av att stärka det sociala investeringsperspektivet i stadsutvecklingen genom åtgärder som att styra investeringar i syfte att främja en god stadsmiljö i hela staden, utveckla enprocentregeln mot en mer jämlik fördelning av konstnärlig gestaltning samt krav på att detaljplaner och markanvisningar ska innehålla ställningstaganden om socialt värdeskapande.

Den andra rekommendationen handlar om att prioritera socialt värdeskapande platsutveckling i socioekonomiskt svaga områden och förslag på åtgärder är att utveckla den lokala samordningen för platsutveckling med speciellt fokus på platser som inte är under

exploatering men där förbättringsbehov ändå finns för att stärka attraktivitet, trygghet och social sammanhållning.

I den tredje rekommendation framhålls vikten av att använda kulturnärvaro som drivkraft för ett vitalt stadsliv. Bland föreslagna åtgärder finns etablering av fler ateljéer och produktionsplatser för konst i ytterstaden, användning av tillfällig arkitektur och kulturhändelser för att utveckla stadslivet utanför innerstaden och framtagandet av ett handlingsprogram om mötesplatser för kultur i Stockholm.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen stadsutveckling och medborgarservice med stöd från socialtjänsten.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen välkomnar de åtgärdsförslag som hållbarhetskommisionen har tagit fram och menar att Skärholmen är ett område som har stora utmaningar men också betydande möjligheter att bidra till att jämna ut skillnader i livsvillkor i staden. Några generella synpunkter angående arbetet presenteras i följande rader.

Som det framgår i strategin för genomförande av hållbarhetskommisionens rekommendationer, kommer implementering av föreslagna åtgärder integreras i stadens budgetprocess. Förvaltningen instämmer i att detta underlättar förankringen av kommissionens slutsatser och åtgärder till stadens olika verksamheter och att dessa kan följas upp inom ordinarie rapportsystemet är effektivt. Förvaltningen ser dock ett behov av någon form av vägledning eller diskussionsforum som kunde underlätta tolkningen av de olika rekommendationerna och bidra till att identifiera hur dessa bäst anpassas till Skärholmens unika förutsättningar och kontext.

Förvaltningen bedömer att inrättandet av en styrgrupp och en projektorganisation för Fokus Skärholmen kommer att underlätta arbetet framåt. Den här typen av styrgrupper behöver tillsättas tidigt i processen i kommande liknande projekt.

Specifika synpunkter på hållbarhetskommisionens rapporter presenteras i följande rader.

Dold potential. Hinder och möjligheter för unga stockholmares etablering på arbetsmarknaden.

Förvaltningen ställer sig bakom föreslagna rekommendationer och åtgärder som tas upp med syfte att minska antalet unga i utanförskap samt förbättra deras möjligheter att få ett arbete.

Förvaltningen instämmer även i att åtgärderna är viktiga för att ge unga bättre förutsättningar att långsiktigt etablera sig på arbetsmarknaden.

Angående A2.3 om att använda stadens verksamheter för att främja ett inkluderande arbetsliv. Förvaltningen anser att stora satsningar som Fokus Skärholmen innebär en möjlighet för staden att ställa krav på exempelvis byggherrar i sina markanvisningar att lokalt rekrytera unga vuxna med utländsk bakgrund, personer med funktionsnedsättning utan arbete eller andra grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden, för Skärholmens del är till exempel en förhållandevis hög andel kvinnor i Vårberg långt ifrån arbetsmarknaden. En sådan åtgärd skulle sammanfalla med de prioriteringar som identifieras i Skärholmens lokala utvecklingsprogram. Initiativet kan sättas igång, som det föreslås i rapporten, genom att staden tillsammans med näringslivet, i detta fall byggherrarna, utreder behovet av stöd till arbetsgivare för rekrytering av särskilda grupper eller gör ett gemensamt matchningsarbete.

Medborgare med mandat. Dialog och delaktighet i Stockholms stad.

Förvaltningen ställer sig bakom föreslagna rekommendationer. Arbetet med det lokala utvecklingsprogrammet innehåller redan många av hållbarhetskommisionens rekommendationer för att förstärka medborgarnas delaktighet och inflytande med fokus på grupper som inte kommer till tals genom de vanliga formerna för delaktighet.

Angående D2.1.1. om att genomföra fler medborgarbudgetprocesser. År 2016 utvecklade förvaltningen en medborgarbudgetprocess för Gröna stugans park i Bredäng och fler parkprojekt där en särskild medborgarbudget kommer avsättas och/eller genusbudgetering pilottestas, är planerade. Fokusgrupper med flickor och andra grupper som inte brukar komma till tals planeras också i de projekten. En viktig aspekt är hur sådana processer kan implementeras i förvaltningens ordinarie verksamhet för att de inte ska upplevas som enskilda satsningar och orsaka dialogtrötthet hos invånarna.

Angående D2.1.2. om att stödja utvecklingen av medskapande dialoger. Förvaltningen instämmer om vikten av att utveckla delaktighetsforum som bättre anpassas till invånarnas olika förutsättningar, möjligheter och behov. Organiserat erfarenhetsutbyte mellan förvaltningar kan vara ett sätt att identifiera och utveckla framgångsrika arbetssätt.

Ett exempel på medskapande dialog i Skärholmen är aktiviteten "Demokratitältet" där gymnasieungdomar under 2016 fick undersöka de förtroendevaldas lösningar och åtgärder i frågor angelägna för dem. Ungdomarna fick utbildning och stöd av ett bildningsförbund att träna på former för debatt och panelsamtal, både i rollen som deltagare och som moderator. Sakkunniga med olika kompetenser belyste sedan frågorna på olika vis. Ungas önskemål om att pröva upplägget en gång till och använda sina nya erfarenheter planeras till sommaren 2017.

Förvaltningen har generellt identifierat att osäkerhet angående människors boendesituation har stor påverkan på dialogprocesserna. Invånare utan tryggt boende tenderar att visa lågt intresse för att påverka områdets utveckling vilket speglas både i lågt deltagande i olika dialoger och i svårigheter att återkoppla till deltagare som varit involverade i de dialoger som genomförts. Förvaltningen anser att det är viktigt att ta hänsyn till sådana aspekter vid den planerade uppföljningen och vidareutvecklingen av grundutbildningen om medborgardialoger.

Angående D2.2.2. om att stärka närvaron av samhällsvägledande och uppsökande funktioner i socioekonomiskt svaga områden. Som en del av arbetet med det lokala utvecklingsprogrammet har förvaltningen tillsatt fyra medborgarvärdar i Vårberg med huvuduppgift att genom uppsökande samhällsvägledning bygga relationer med boende, besökare och verksamheter i området. Förvaltningen har ännu inte utvärderat satsningen, men kan konstatera att reaktionerna hittills har varit mycket positiva, från både invånare, samarbetspartners och förvaltningens övriga verksamheter som samarbetar med medborgarvärdarna.

Som goda exempel på arbetssätt för att främja närvaron och kontakterna i socioekonomiskt svaga områden vill förvaltningen lyfta genomförandet av evenemang i samarbete med aktörer från olika grupper, såväl som myndigheter och institutioner. Gemensamma evenemang har uppskattats för bidraget det ger till en positiv områdesanda och det har visat sig leda till nya samarbeten mellan aktörerna.

Ett utvecklingsområde som förvaltningen anser vara i behov av förstärkning är främjande och stöd för små lokala föreningar. Kunskap eller utbildning i föreningsdemokrati omnämns som en väg till ytterligare demokratisk delaktighet men det finns omständigheter som gör deltagandet lågt, exempelvis begränsade möjligheter att resa in till innerstaden. Åtgärder som ersättning vid förlorad arbetsinkomst skulle underlätta deltagandet.

Angående D2.2.4. om att utbilda lokala processledare för genomförande av medborgardialoger. Stadsdelsförvaltningen har goda erfarenheter av att arbeta tillsammans med lokala ambassadörer, representativa för området, kring områdesutveckling. Områdets nyckelpersoner har goda möjligheter att nå underrepresenterade grupper. Detta görs i ungdomsinitiativet "127 röster räknas" med fokus på ökad demokratisk delaktighet, såväl som i arbetet inom "Lyft 127" för en renare och trivsammare utemiljö.

Stadsdelsförvaltningen ser positivt på förslaget att utbilda lokala processledare från området för att uppnå bättre dialoger och kommer i väntan på kommunstyrelsens utbildningsprogram att dra igång arbetet med detta lokalt.

Staden där vi möts. Arkitektur och kultur i det offentliga rummet.

Förvaltningen ställer sig bakom föreslagna rekommendationer och åtgärder som tas upp i rapporten och kommenterar i följande rader punkter som angår arbetet med Fokus Skärholmen och det lokala utvecklingsprogrammet.

Angående B2.1.3 om att detaljplaner och markanvisningar ska innehålla ställningstaganden om socialt värdeskapande.

Förvaltningen instämmer om vikten av åtgärden för att styra stadsbyggnadsprocessen och skicka tydliga signaler till andra viktiga aktörer som också påverkar stadens gestaltning och fysiska utformning. Förvaltningen vill här lyfta vikten av att socialt värdeskapande analyser måste grundas i kunskap om ett område och de som lever och verkar där, annars finns risken fortfarande att det blir ett utifrånperspektiv som styr prioriteringarna.

Erfarenheten från Fokus Skärholmen är att byggherrarna har en positiv inställning till stadens initiativ att jobba med social hållbarhet i stadsbyggnadsprocessen. Förvaltningen anser dock att byggherrarnas ansökningar och förslag för förverkligandet av social hållbarhet i Fokus Skärholmen visar upp en alltför heterogen bild och ibland visar brist för perspektiv som till exempel jämställdhet i planeringen. Byggherrarna efterfrågar också tydligare vägledning

och konkretisering kring social hållbarhet och socialt värdeskapande, något som Skärholmen bidrar till genom att ta fram och testa en modell för kunskapsinhämtning till stadsbyggnadsprocessen kring de prioriteringsområden som identifierats i det lokala utvecklingsprogrammet.

Modellen utformas just nu och omfattar inhämtning av frågeställningar från relevanta aktörer så som byggherrar och stadens förvaltningar, utbildning av processledare, ungdomsambassadörer och annan personal i uppsökande kunskapsinhämtande arbete. Själva kunskapsinhämtningen samt en slutdel som innebär ett tvärsektoriellt analysarbete av den kunskap som samlats in, för att komma fram till åtgärder som kan implementeras i stadsbyggnadsprocessen med syfte att minska skillnaderna i livsvillkor när Skärholmen utvecklas. Arbetet genomförs med konsultstöd men av förvaltningens egen personal och nyckelpersoner i området, för att säkerställa en lärande process som inte riskerar att blir ett fristående projekt utan en del av ordinarie verksamhet. Förvaltningen föreslår att metoden, om den faller väl ut, kan utvecklas till en metod eller del av metod för tillämpning av social hållbarhet i stadsbyggnadsprojekt i liknande områden i staden.

Angående B2.3 om att använda kulturnärvaro som drivkraft för ett vitalt stadsliv. Förvaltningen är positiv till åtgärden och instämmer om vikten av att använda kulturnärvaron som drivkraft för att vitalisera stadslivet speciellt i ytterstaden och socioekonomiskt svaga områden. Ett exempel på en pågående satsning för att öka kulturnärvaron i Vårberg inom det lokala utvecklingsprogrammet är ”Torsdagsklubben”, ett initiativ av och för lokala kulturutövare som anordnar ett kulturevenemang varje torsdag mellan kl.17-19 i Vårbergs centrum där olika konstuttryck varvas.

En rekommendation som förvaltningen starkt vill lyfta är att det arbetet genomförs av och med lokala aktörer och utifrån ett lokalt intresse.

Bilagor

1. Medborgare med mandat – dialog och delaktighet i Stockholms stad (2016)
2. Dold potential – hinder och möjligheter för unga stockholmares etablering på arbetsmarknaden (2016)
3. Staden där vi möts – arkitektur och kultur i det offentliga rummet (2016)
4. Den lärande skolan (2016)

5. Tjänsteutlåtande Dnr 159-1936/2016 från Stadsledningskontoret ”Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm – Lägesrapport av hållbarhetskommisionens arbete”